

VALENCIA PER SOS REYS.

RELACIÓ DELS ADORNOS DE LA BÒLTA,
y prevencions ques feren en la vinguda de ses
Magestats à esta Ciutat en 1802.

Perque dure la memòria
quel Rey estigué en Valencia
ab la Reyna y Real Familia,
no fea falta esta Lletra.

Habrà Lápides y Estatua:
hia Escrits, ques hon se conserva
la Història. Mes despropòsit
no es, manpendre ara esta idea.

Encara que no mes fora
per tindre en la nòstra llengua
una Narració seguida,
era rahó que açòs fera.

Nos cultiva, y no sapròpia
el parlar nòstre à alta empresa:
es humil; molts que pòc saben,
voldrán jarrat que sentenga.

Que tenim qui cantar sapia
en llengua ques forastera,
tan alt y be, com ho facen
los naturals, ¿quí es qui ho nega?

El *Epitalami* ho diga,
de un Jove, sent la primera
Producció en llengua espanyòla
que dell sha dat à la premsa.

El *Cant de Marte*, que dona
noticia de la grandea
que ostentà la Maestrança,
presenciant los Reys la festa.

El Procés de *Poesies*
(lletí y castellà à la meçcla)

en que mostrà als Soberanos
la Escòla Pia ser Mestra.

Latre de *Sen Pau*, que forma
la part segona un Poema
natural, dòcte, sublime,
que mil noverats presenta.

¿Qué *Descripció* tan pomposa,
la quels afectes expresa,
quant lo Botiguér de Salses
Estatua à son Rey eleva!

La *del Consulat*, ¿quin atra
Cançó Real! que com ella,
pòt ser dable atra encontràsen;
mes no que ser mes pretenga.

Mes ah! que esta elegant Ploma
tan fecunda es manifesta,
que si un *Villancico* acopla,
un *Quadro* de atre es emblema:

Y canta ab suau armonia
el fer anys nòstra gran Reyna.
Sòl resplandix: à sa vista
si asoma es algun Planeta.

Ha segut tal labundancia
de influixos, que sinse esmena
shan vist Paperòts abondo,
nòstant haber qui fòrt pega.

Quel *Onocròtalo* cante
y rebuçne, escrit ya queda;
canta, com si rebuçnara;
rebuçna, com si cant fera.

Molt

Molt daçò. Mes no es, qui canta
ab veu dolça y placentera
Lires, Odes, Despedida;
òbra en son tant molt discreta.

Mes com cada hu prenia
per obgecte especial tema,
noy ha relació seguida,
ym tenten que la manprenga.

Pòbre hòme (que aixit declares)
les costelles aparella.

¿Amenaçat ya not veres?
y no escarmentes! Temps era.

Yo no desdòre à ninguna
Pròma: millors que esta mehua
son totes; mes faç vergonya.
Qui sapia, punt mes alt prenga.

Mes sil fet per mi, es *gran còsa*,
y *porqueria* es nomena,
si es per atre, ¡quin estudi
mòstra tindre tal mollera!

Faç quant puc: lo mateix, pense,
fa qualsevòl; qui galleja,
digne es del mes alt desprèci,
sil que sab no ho manifesta.

Pera cantar còses tontes,
nos precis saber de lletra;
yl creuré tonto y mes tonto
à qui als Sabis nols entenga.

Ya basta. Els Reys arribaren
al país florit de Edeta,
el vint y cinc de Noembre,
fent ans les campanes senya.

El baluart, qué gran salva!
Rumor nos òu en Valencia;
ni de calbicons encara
nos va sentir una brega.

Tot fon pau, quietut, sosiego:
y dura en la estancia esta
desde que les Reals Persones
nos deixaren ab gran pena.

Els vítors del Pòble alegre
no son pera dits: la llengua
no pòt dels còrs lalegría
explicar, que ara es conserva.

Entrats ya en lo Real Palacio,
ixqué al balcó diligenta
la amable Reyna Lluisa,
yl Rey, perquel gòig los vera.

Encara que destinada
estaba abans la carrera
pera anar la Real Familia
à la Catedral Iglesia:

El piadós Carlos, afecte
à lo sagrat, mana, ordena,
al sendemá fer sa entrada,
ques pòt dir que fon sorpresa.

Exhalació mes lluida
no sha vist: plaer reserva
tot còr quel va veure entónces;
ladmiració el gust aumenta.

Causá gran gòig, no esperantlo.
Sinse ostentació es presenta,
y eleva à tots; doná eixemple,
quant en la Sèu à Deu prega.

Catorce mil flames eren
resplandor, quels pits de cera
manifestaren; probada
nòstra llealtat pròu be queda.

Dallí à la nòstra gran Mare
pasant, seguí la mateixa
bòlta: al Mercat retornaren,
deixant de ferla inconpleta.

A la nit les Llumenaries
volgueren veure: fineça
quels debém; pues denit nunca
la Magestat veures deixa.

A vista del Real Palacio
formada está Lalameda.
En Pònt y Portal; qué adornos
mostrá larrogant idea!

Els

Els gòts vèrts y ròigs j̄ obgècte
no fan ! Lagradable meçcla
dels colors , les boles , jarros
de flames , còsa es que eleva.

En tals sitis sarreglaren
vint y un mil de llums: nos vea
foscor de nit ; molt clar dia
no fon molt que pareguera.

Front lo Portal ¡qué hermosura!
qué globo Laduanera !

Qué enbelés fon Sen Domingo!
Dénau mil llums pròu llum era.

Del de Cervelló gran Conde
brillá la fajada règia;

y la Real Aduana
cinc mil llums vèrdes numera.

Jardí , Castell , Galería
y Montanya , obsèqui es vea
de Cabanyils , Mestres daixa,
de qui calça , y tinta seda.

El Conde de Sumacárcel
yl de Castellá , contenta
deixant la vista , tancaben
Plaça tan gran y tan bella:

Que alatre extrém la engrandia
del gran Convent de Montesa
la Fajada , tan compòsta,
que alabantla , el mèrit mengua.

Dels Guanters Laltar cubria
al Colègi de Villena;
els Galoners se seguïen,
y una exquisita Frontera.

Casa Don Mariano Sales
de totes fon la primera,
per tan varies llums y adorno;
y un Jardí en lo pati es vea.

Lacadèmia de Sen Carlos
Estatua al Monarca eleva:
la Universitat un Quadro,
que en dos llengües se celebra.

En espayós graderío
la música quens alegra
dels Estrudians , va lluirse
en sa concertada orquesta.

Dels Calceters lo Vesubio
es formá al front : la Danceta
tan agraciada dels Sastres
en son taulat mogué gresca.

Plaça y Carrer de les Barques
hasta Sen Francés , cèl era:
per lo llument , de dia;
denit , per quant dia es fea.

Baco ¡à qui no encantaria,
adornat com se presenta
de pàmpols ! Taberners eren
quil varen traure à esta festa.

Mirant Sent Francés , estava
à ma eçquerra ; y à la dreta
de Jûra-Real la Casa
de llum viva era asqua encesa.

Plaça de Caixers , ¡quins abres
de còlp dares ! Qué bellea
en casa de Eráns ! Suspensos
deixa à tots lo que enbeleusa.

La Mercé nòva Fajada
formá dun pronte en sa Iglesia;
y al entrar en la gran Plaça
del Mercat , limpús saltera.

Del Parais un breu mapa,
tostemps que sem representa
son adorno , sem antoixa.
Qué vista tan placentera !

Els Sombrerers admiraben
front del Trenc ; sobre manera
els Tratants de saladura:
qué Estatua à cavall tan règia !

Qué bò lo de Madalenes !
Quán pomposa es manifesta
la Estatua imitada à bronze,
que el Boriguer la costeja !

Pues

Pues los Comerciants de vara
; qué obelisco ! No li aplega
la Pirámide mes alta
de Egipte : arrere be es queda.

El Consulat.... Sutil plòma
he apuntat dalt quel celebra:
alt asunte à gran ingéni;
noy ha fábrika com ella.

De Sen Juan la Fajada,
tan cubèrta de òr y seda,
recalats, flòrs, colgants, boles,
qué entuvio en sa rara idea!

Quatre mil cinccentes eren
les llums: y entre esta y aquella
del Consulat, campejaba
la Fònt, y un taulat Dorquesta.

Els Fusters un Jardí feren,
quel guardaba una gran bestia
(y era la bamba dels simples)
quel Elefant se nomena.

Concurri el Veynat com sempre:
yl Mercat, si be es contempla,
queda aplaudit, enportantsen
la palma de la carrera.

Al cab de la Bolsería
Felip Aixa feu de cera
un adorno, que fon digne
de atenció del Rey y Reyna.

Oferí als Infants alguna
jujería : y la bandejà,
no cabent per la portilla,
à Palacio es dugué plena.

El Carrer, que per mes glòria
de Caballers se nomena,
doná à entendre quil habita,
per lo tesòr que campeja.

Malferit, Cirat, Lasala,
realçaren sa frontera;
sent pòc inferior dels atres
bòns patricis gust è idea.

Trastorná en Jardí batánica,
adornat de seda y cera,
el Poticari Matoses
sa Casa, que al fi sobserva.

La Real Audència al Monarca
baix dun pavelló de seda
colocá; yl balcó estava
tot fet una maravella.

De la Ciutat la gran Casa,
y del Vestuari, empresa
foren dígna à tal asunte;
no es pera dir sa grandea.

Quaranta mil llumenetes
feen un sòl la Capella
de nòstra Patrona insigne,
de Desamparats gran Reyna.

Els Pasamaners posaren
al Rey ab manto, y grandea
de cetro y demés insígnies,
entre les dos pórtes della.

Lòbra nòva del Cabildo,
poder mes lluir nos crega;
quinze mil llums la enbelliren;
no era seu, tot òli y cera.

El Carrer de çaragoça
proseguia la carrera:
yls Platers allí elevaren
un trono de gran riquesa.

A Espanya América daba
ses produccions; sent ofrenda
gòts y jòyes, que mostraba
Lart, en pròba de destrea.

Donaba curs y rebòlta
la Plaça que hui es nomena
ser de Santa Catalina,
y al Carrer del Mar sen entra.

A Hércules los Peluqueros
posaren: sa armada dreta
la clava empunyaba ayrosa,
de còrs orlada la cerca.

Els

Els Cegos també juçmarèn
sobre un taulat una orquesta;
música que divertia
la gent pròpia y forastera.

Un Saló de perspectiva
dels Cirujans dispòst era,
pera quant los Reys pasaren,
que un mont y una cóba es fea.

Els Sucrers construít mostraren
un altar de sa faena:
coluna, estatua, corones,
colgants, flòrs, estadal era.

Dací es ixia à la Plaça
de Sen Domingo: hon se queda
la primer part; la segona
algo dirá del que queda.

MEMÒRIA DELS OBSÈQUIS FETS PER VALENCIA à sos Reys y Real Familia en 1802.

PUes com dels Reys la vinguda
desijada temps ha era,
procuraren esmerarse
tots los Vehins de Valencia:

Per haber esta dat orde,
ser tres dies com de festa
els tres de les Llumenaries,
al sendemá que vinguera:

Les que també es repetiren
la nit dels anys de la Reyna;
sent una delicia el veure
la Ciutat la glòria feta.

Campanars, mijes-tarònges,
de boles ladorno era;
balcons, terrats y fronteres,
com quant lo dia clareja.

Entre les mes grans memòries
lo Palacio es quis celebra
del Arcobispo: una vista
formaba la mes completa.

Era de dia encant, veurel
cubèrt de tèles de seda;
y de nit liluminaben
quatre cents dhajes de cera.

Set mil y mes llums orlaren
la Fajada de la Iglesia

y Campanar alt del Carme,
tenint Lángel la bandera.

El Diariste sa casa
transformá en Barca: y com ella
atra nos veu fòra bòlta,
que tan bòn recòrt mereixca.

Els Capugins adornaren
la Creu, com sòl sa destrea;
y en cinc mil llums descifraren
lamor al Rey que en ells reyna.

La Ciutat en real obsèqui
à un Castell de fòcs fòc pega,
que durá mes de mijhòra,
ab llum varia que enbelesa.

Y un atre per despedida
es va desparar la vespra
quels Reys habien danàrsen,
que deixá la gent contenta.

Atre orlat de torres verem,
de òr y plata la bandera,
quels Velluters construiren;
qué tròns! tals no ha oit Valencia.

En diferents daquells dies
Misa de gracies celebra
tot Convent, tota Parròquia,
tot Colègi, tota Iglesia.

Abo-

Abogats y Escriuans formen Colègi ; y per Rey y Reyna *Te Deum* y Misa cantaren los Congregants en sa Iglesia.

Entre les moltes ofertes que al Rey feren, nòm gran deixa un Cavall que presentaren los Armers, yl Rey sel queda.

Va admetre també una Aranya, dun Llaurador nòstre feta, de mes de sis mil, huitcentes peces de canya ; qué flemma !

Dos Lámines, en que había sòrts cinquanta y dos de Lletra, al Rey y Príncep acèptes, dun *Madero* era òbra neta.

Entrá el Rey un atre dia, yn la Catedral Iglesia reconegué les Reliquies, pintures y primor de ella.

Diu : à la torre ; el seguixen, yl Micalet honrat queda: Rey, Germá, Fills, sen muntaren à veure lhòrta y ribera.

A Sen Salvador pasaren: y una Image de òr presenta à cada qual Larçobispo, quel cas memorable el fera.

Un Misalet, de òr y plata la tapa, oferí à la Reyna, ab lo Sant de cada dia, que mes primor no sespera.

Entrada es feu atre dia en la Ciutat : y fon esta à veure teixir retratos; y hu del Rey feen de seda.

Quinta entrada y despedida fon, volent fer mes completa de la Real Maestrança la Funció quel *Cant* celebra.

Dabant la Real Aduana el cerco ordenat, la rena y laygua en dos triufants carros sesparcí ab gòig y destrea.

Front al balcó, hon se posaren los Reys, Estatua de pedra memòria de la vinguda será dels Reys à Valencia.

Ésta per mes gran obsèqui, de plata y òr lis presenta Medalles. Una Matrona te en la ma un cór. Açò expresa,

Que la Ciutat als Monarques sa llealtat manifesta.

Al dorso la Cornucopia manoll de flejes la cerca.

Nòu Medalles hia oferides per prèmi : à qui la frontera millor adorná ; y vistosa la feu en la nit serena:

Y per la invenció mes nòva de Grèmi que ho mereixquera. Tres prèmis fets en tres clases; y ademés contant moneda.

Els del Grau li presentaren al Rey, per si grata li era, una Falúa, adornada à mil primors de òr y seda.

La Universitat lo Quadro li oferí al Rey : loy presenta; yls Estudiants se portaren, fentli música à la Reyna.

Ballaren ques feren raixes: y atres nits à la desfeta anaren al Real Palacio ab la estudiantina orquesta.

Despedida al últim feren la darrer nit ; molt contenta quedant la Real Familia, y ells ufans ab tal empresa.

La

La diversió, en que incansable
à nostre Rey se contempla,
es lo caçar: no te siti
à son gust com Lalbufera.

Allí un Mòll y una Barraca
(com si en campanya fos Tenda)
ab cristals y cortinage,
habitació real era.

Docents tirs: - pòc ho exagèr;
pròp de trecents de estil era
el seu acèrt. Ys privaba
dun gust tan gran sa bonea,

Perquels Grèmis se lluiren;
y baix dels balcons, ordena
facen tot quant guardat tinguen
en sa vasta amant idea.

¡Qué carros nos presentaren,
dels que manejen calesa,
fèrrren, còhuen, tinen panyos,
mòlen, y adòven pelleta!

Manya y Llanterner suniren;
lo Ferrer tot sòl campeja:
el Calderer no satrasa;
yl Campaner quins bòls fea!

Sis bòus tiraben del carro
dels Carnicers: y ab gran flema
atres dos duyen dos Angels,
sòlts y enmantats; qué riquesa!

Dança y Carro molts portaren:
los Capsers uns ab gran gepa:
els Matalafers, torneo,
y qui en fer tonells semplea.

Mòros y Cristians armaren,
de qui insígnia es la Espartenya:
els Fusters uns Indis negres;
yl Elefant rògle fea.

Turcs tanbé y Cristians portaba
qui en sucre y cacau trasteja:
el Teixidor aludia
als Mòros del Puig de Enesa.

Els Enpleats en la Llònja
dòli y arròç, qui trafega
en carbó, qui sabó forma,
mostraren be sa franquea,

Tirant sarries y taleques
de carbó y arròç. ¡Qué idea
tant dadmirar fon la dança
de tant dagüelo y agüela!

Els Corders los dotce Tribus
fan lluir; y ademés desta
invenció, del Mon les quatre
Parts feu brillar sa grandea.

De cada Carro el Ofici
tiraba à bondo faena;
Ferrers y Manyans, qué gispes!
Lo Moliner, quant garvella.

Quatre Parts del Mon portaba
el Peller: torneo fea
de Turcs: seguia el Arràç;
yl Sultan, qué gicòt era!

Entre dia y nit, ¿no dihuen,
paret noy ha? Fòrta empresa,
com era acudir à tota
funció, lo precis se deixa.

Els Peixcadors ab tres barques
movien gran çambra y festa;
la de peixcar, ya de Mòros,
com de Cristians tan prest era.

Els Blanquers armats portaben
los dos Xavecs: y en defensa
un Lleó; y abanç se daba
al Castell, movent gran gresca.

Denit també, qui ven aygua
gelada y clara, y qui alverga
al Pasager y Arriero,
ab cuets en còrda alegra.

Feu Castell el que fa xalmes;
qui cadires, qui torneja,
una alvada hasta les onze,
que tot lluiment supera.

Una

Una traca el que fa pintes
yl que cistelles : tremenda
fon ; al baix pareix venia
el Palacio. Nom li queda.

Qué dignació presenciarmo !
¿La fama ment , si pondera ?
Sha vist , y honor yo li lleve
à Valencia en lòbra esta.

Qué bondat , per sa ma pròpia
pendrels memorials ! Rey , Reyna
tan afectes se mostraren ,
que hu datre un tilde nos lleva.

Peticions ben despajades
quántes shan vist ! Pero resta
expresar , ser gent pobruça
la que tals pretensions fea.

Que (com en atres paisos)
sadmira el Rey que no haguera
qui gracies li demanara.
Vòl ser lliberal , ys queixa.

Pero franquicia ninguna
nos sollicita . Valencia
vòl contribuir gustosa ,
com deu qui un gran Rey venera.

Ací vingué com à Duenyo :
sen entrá dins de Valencia
com à Pare ; nol entraren.
No es dolvidar tal fineça.

Diga , que honor pòc li feren ,
qui vullga . Com Pare , impera ;
yl obehim com fills pròpis.
Nos obliga , ys va à tema.

Ell à volernos ; nosatros
servintlo lleals . Pelea ,
en que victoriós ix sempre
qui es mes , y amor manifesta .

Per això fer pròu obsèquis
ningú ha cregut ; mes com queda
esperança que han de vindre ,
fòc ocult sempre es reserva .

Ab llicència , en Valencia per la Viuda de Agustí Laborda , en la Bolseria .

El córrer dos dies tòros
(assistint lo Rey y Reyna)
de forasters fon recreo ,
y encant dafició tan cega .

Qué delicia , pasejarse
tots per mig de Lalameda ,
vitorejats ab veu alta ,
y en alt sombrero ò montera !

¿Y es acás pera callada
la *Cavalcata* completa ,
quels quatre Quartels de Lhòrta
feren à son Rey y Reyna ?

Als Quartels los divisaba
son color : cada parella
un gòig causaba increible .
Cent delles lo total era .

A dar als Reys ses ofertes
pujaren : la breu arenga ,
en los fruits pròpis cifrada ,
no es molt que accepta allís vera .

Qué mes glòria , que dignarse
admitir tan curta ofrenda
de dos Mons lo gran Monarca ,
y tan soberana Reyna ?

Si dic , que al marjar lo coge ,
lixqué alguna llagrimeta ,
al mirar que tots ploraben ,
¿será excés ? Seria mengua .

Mes no , quen tan gran Senyora
la humana Naturalea
feu son deure :: Lluisa plòra ,
quesen va :: Ya acció nom deixa .

No puc seguir . Quant debia
per sos Reys ha fet Valencia .
Es lleal . Acreditada
viurá . Rabia , rabia , enveja .

La tinc de qui el seu tò afina .
Vers agut nos veu ; nis meçcla
la è obèrta , que disòna ,
com ho èrra la tontera . FI .

